Ч. 35 (11.376). Львів, неділя 17. лют-го 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: М. сячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Два акти.

Львів, 16. лютого 1929.

Лютий ц. р. перейде до історії не лише як місяць великих морозів і звязаних із ними катастроф в цілій Европі, але як місяць, який приніс світові два далекосяглі історичні акти: згоду між Ватиканом і Квириналом та московський пакт. Лютий є історичним місяцем, бо замикає в собі два дні, що розпочинають нову добу в Европі, а може в цілому світі. А є ними день 9. лютого (підписання московського протоколу) і день 11. лютого (підписання ліквідаційного акту в римській справі).

Майже одночасно на двох протилежних бігунах Европи: на полудневому-заході і північному-сході, в осередках двох інтернаціоналів чорного (фашистівського) і червоного (московського), в метрополіях двох культур і двох світоглядів заіснували акти, які своїм значінням і своєю далекосяглістю на довший час спричинять переоцінку чинностей під кожним оглядом.

Московський протокол, будучи відгалуженням паризького (Келльоґового) пакту про осуд війни на довший час усуває небезпеку війни на сході Европи. Є він без сумніву в даних умовах побідою радянської дипльоматії, але побідою тільки половинчастою. В останніх літах радянська дипльоматія, зрештою по лінії обґрунтувань своїх теоретиків, в своїй активности перескакувала від сходу до заходу і навпаки, то проявляючись в Азії, то в Европі, всюди зустрічаючись з контрпарою британської дипльоматії. Загострення відносин в англьо-саському світі (між Вел. Британією й Америкою) після франко-британського флютового порозуміння влекшило в дечому важке становище Рад. Союзу, яке ставало все важчим, як у нутрі, так і назовні. Неврожай, економічне ослаблення, вороже становище селянства, боротьба в лоні монопольної правлячої партії, все частіші „ухили", а назовні заломання початкових успіхів на азійському терені і політична ізоляція Рад. Союзу — все те не причинялося до зросту престіжу СРСР. Навпаки подавало надію Англії приспішити остаточну розправу двох світів. Висунений Америкою пакт Келльоґа був тією дошкою рятунку, по якій з каламутних хвиль небезпек вибралася на сушу радянська дипльоматія. Приєднавшись до паризького пакту, ще до його ратифікації заінтересованими державами, радянська дипльоматія повела зручне мирове маневрування, яке дня 9. ц. м. завершилося підписанням московського протоколу між СРСР з одного і Польщею, Румунією, Естонією й Латвією з другого боку.

В інтересі Рад. Союзу, в інтересі переборення небезпек, було якнайскорше вийти зі стану непевности, розвіяти примару війни та здобути інвестиційний капітал в Америці. Коли небезпека війни все ще могла бути сумнівною, то важке економічне становище Рад. Союзу було безсумнівним. Бажаючи зацікавити американський капітал радянським ринком, треба було перш усього встановити пригожі відносини спокою для нього. Це й було вихідною точкою ініціятиви Літвінова, якого підтримала американська дипльоматія, переводячи в сенаті ратифікацію пакту Келльоґа. Польська дипльоматія довший час метушилася, висуваючи ріжноманітні застереження, але притиснена до стіни з одного боку зручною й переконуючою арґументацією Літвінова та далекойдучою уступчивістю у відношенні до Румунії, Естонії й Латвії, а з другого боку дипльоматичним кроком Вашингтону, мусіла податися.

Московський протокол на довший час стабілізує відносини на сході Европи, а головно в смузі між Европою й Евразією, виключує в значній мірі можливість збройного конфлікту, утворює мирову атмосферу й дає спроможність розвинути нормальні економічні взаємини між СРСР та його західними сусідами. Для СРСР московський протокол є значним дипльоматичним досягненням, створюючи основу для притягнення американського капіталу й опанування економічної скрути та присвячення більшої уваги внутрішньому будівництву. Усунення несподіванок на західних границях дає СРСР більшу свободу рухів у міжнародній політиці.

Але, як ми зазначили, побіда радянської дипльоматії є лише половинчаста. Бо з московського протоколу великі користи віднесла й Польща. Через нього в значній мірі усунено можливі несподіванки на східних межах, а одночасно встановлено тісний звязок з балтійськими державами (Естонією й Латвією) та Румунією. Польща виступила як протектор цих держав, а тим самим і частинно піднесла свій престіж на Балтику і Чорному Морі (через Румунію).

Історичність московського протоколу виявиться — зовсім зрозуміло — аж пізніше.

Не менше історичне значіння, як не більше, має ліквідаційний пакт між Ватиканом і Квириналом, підписаний з усею святочністю й бомбастикою, прикметною полудневій расі, дня 11. ц. м. в салі папів. Ватиканський договір, що ліквідує гарантійний пакт з 1871 р., закінчує спір між світською і духовною владою в Італії, привертає в теорії церковну державу (на ватиканській території), шляхом конкордату вертає церкві всі права в суспільному житті, зносить самоувязнення пап і зміцнює фашистівський режім. Порозуміння з Ватиканом є одним з найбільших успіхів Муссоліні, який не лише покорив твердими засобами всі суспільні супротивні сили, але й зумів довести до бажаного компромісу з всесвітньою владою римської курії. Це порозуміння причинилося до зросту великодержавного становища Італії, до закріплення фашистівського режіму та підсилення монархічних тенденцій, яких виразником є римська церква, в цілому світі.

Cita Vaticana обіймає розмірно невеличку територію, на якій світська юрисдикція в деякій частині мандатарно буде передана італійській владі. Папська суверенність практично не буде повна. В міжнародньому розмірі Ватикан не буде брати участи в міждержавних непорозуміннях і міжнародніх конгресах, зберігаючи повну невтральність. Але в деяких випадках в імени Ватикану шляхом мандату виступатиме італійська дипльоматія.

Порозуміння між Ватиканом і Квириналом викликало велику радість в Італії. І зовсім зрозуміло. Але не таким гармонійним відгомоном відбилося воно в Европі і в світі. Визнання папою фашистівської влади поширює її впливи поза Італію, тісно вяже духовну й світську владу Італії, створюючи основу для італійсько-фашистівського протекторату над католиками цілого світу. В інших католицьких державах, головно у Франції, лякаються, щоби авторітет і вплив Ап. Столиці не був використовуваний політично фашизмом і взагалі Італією. Та перспективність заполітики обох договірних сторін виразніше значиться аж після ратифікації (за 4 місяці) ліквідаційного пакту. Поки-що вистане вказати на його історичну далекосяглість, на ліквідацію майже 60-літнього спору, щоби підкреслити історичні дні й події з лютого ц. р.

Новий напрям більшовицької політики на селі.

На початку цього місяця відбувся в Москві зїзд агрономів Радянського Союзу. На цьому зїзді виступив з великою промовою голова Ради Народніх Комісарів СРСР, Риков, який заповів, що мають бути заведені нові великі полекші щодо обтяження податками сільських господарств. З цього виходилоб, що Сталін та його прихильники ведучи рівночасно завзяту боротьбу проти лівого та правого „ухилів" у більшовицькій партії, рішили на разі виконувати програму правого ухилу, який вже від давна критикував власне політику партії у її відношенні до селянства.

І справді, пригадаємо, які думки висловлював свого часу бувший офіціяльний теоретик більшовицької партії, Бухарін. Насамперед на останньому конгресі комуністичного Інтернаціоналу Бухарін висловив безперечно нову і „праву" для комуністів думку: „Капіталізм не лише стабілізувався, але він розвиває також творчі сили і є ще здатним сприяти розвиткові господарського та технічного поступу". Ця думка безперечно була „ухилом" на право, бо офіціяльна комуністична теорія досі вважала за доведене, що капіталізм вже пережився, є старим та гнилим, і що хоч можливою є його тимчасова стабілізація, одначе він ні в якому разі не може викликати розвитку свіжих творчих сил.

Та Бухарін пішов ще далі. Минулої осени опублікував він свої „Замітки економіста", в яких скритикував господарську політику партії. Власне ці „Замітки" і дали нагоду до переслідування та боротьби проти правого ухилу в партії більшовиків.

В день річниці смерти Леніна Бухарін мав промову, в якій розвинув цілу нову програму. Він назвав її „політичним заповітом Леніна". Тут він зручно зіставив поруч себе цілий ряд цитат з творів Леніна. Основна думка була та, що доля революції залежить від належної сполуки пролетарських та селянських інтересів. Кожний прояв класових суперечностей, кожна незгода між цими двома клясами має повести за собою загибіль радянської системи. Кожна оборонна боротьба проти капіталістичного світу, який є поза границями Радянського Союзу, мусить бути програна, коли Радянський Союз не матиме за собою підтримки селян. З цього Бухарін виводить свою програму: Мирна організована культурна праця, занехання усякої політичної борот-

би з селянами. Ленін, — з притиском зазначує він, — взагалі нічого не говорить за куркулів. Таким чином Бухарін відкидає сучасну політику соціялізування сільського господарства. Він є проти великих дібр, ведених в державному заряді, є проти колективних господарств. І він наводить для доказу справедливости своїх думок таку цитату Леніна: „Треба посуватися наперед поволі, нічого не робити наспіх, відкинути самохвальбу, утопії та фантазії. Одиноким шляхом, який може ближче довести селян до соціялізму, є кооператива. Селян треба здобути через узглядення їх приватних інтересів. Не може бути жадної бюрократизації села. Не можна насильно пришіплювати селу комуністичні ідеї. Не можна вести політики насильства, політики гноблення. Селянина треба брати таким, яким він є, і шлях до нього веде через його інтереси. Індустріялізація не може відбуватися коштом резерв (золота, валюти), коштом нових емісій, які ведуть до інфляції, коштом надмірного оподаткування сільського господарства, а лише шляхом збільшення видатности праці".

Одначе нічого не помогли Бухаріновi його цитати з Леніна. Як відомо, Бухаріна усунено з провідного місця в комуністичному інтернаціоналі і є лише справою часу його видалення з партійної управи. Так зроблено нешкідливим фактичного провідника правого ухилу в більшовицькій партії, що ще давніше важився був кинути між комуністів клич: збогачуйтеся!

Одначе після цього Сталін та його прихильники все таки уважали за краще в своїй практичній політиці піти за вказівками власне правих кол партії. Що так дійсно є, найкраще показує промова Рикова на конгресі агрономів. Риков заповів, що проект оподаткування сільського господарства в біжучому 1929—30 р. буде виносити 375 міліонів карб. супроти дотеперішніх 420—430 міліонів, отже на 45—55 міліонів менше. Між іншим Риков заповів, що новоздобуті під оранку грунти протягом двох літ будуть звільнені від податку. Далеко менший податок буде від молочних коров по тих областях, які виробляють масло. Новий закон має встановити заповіджену висоту оподаткування наперед на три роки, щоби дати можливість сільському господарству стабілізуватися. Таким чином уряд гадає осягнути поліпшення господарства середняків. Господарства незаможників, приблизно 35 відс. загального числа господарств, лишаться далі, як і досі, необложені податками. Нарешті закон забороняє податковим властям зачисловувати до найвищої кляси оподаткування в кожній місцевости більше, як 3 відс. сільських господарств (досі до найвищої кляси зачислювано пересічно 12 відс.).

Так виглядають нові уступки більшовицького уряду на користь селянства, уступки, викликані тим фактом, що селянство не хоче при істнуючій системі надмірного оподаткування продукувати більше, ніж скільки йому самому конче потрібно. Ця пасивна боротьба селянства проти більшовицької системи дала в цьому році той результат, що і в минулому, а саме в місяці січні біжучого року більшовицька влада при найбільшому напруженні всього свого апарату зібрала збіжа на 800.000 тон менше супроти свого пляну. Особливо великим є недобір пшениці та жита.

Чи заповіджені Риковим полекші для сільського господарства дадуть які небудь реальні успіхи, це покаже нам будучність. На разі важно зазначити, що більшовицький уряд почув себе змушеним зменшити податкові обтяження селянства на цілих 55 міліонів рублів.

Цікавим в промові Рикова є також другий момент. Він з притиском зазначив, що держава не повинна всю свою увагу та допомогу давати лише соціялізованим та коллективним господарствам а мусить дбати також про розвиток індивідуальних господарств наскільки вони належать середнякам.

„Все інше, що говорив Риков про боротьбу з куркулями, не має особливої ваги. Не має власне тому, що всі дотеперішні засоби боротьби більшовиків з заможнішими верствами селянства властиво ніяких добрих для більшовицької влади наслідків не дали. Можна сказати тільки одно. Відносини по селах уложилися для більшовиків кепсько у тому розумінні, що їх спроба розложити село на ворогуючі між собою групи і спертися на „незаможниках" не повелася. Так само не повелася їх проба боротьби проти заможнішого селянства і опертя на середняків. Селянство в цілости однаково терпить від усеї тамошньої економічної політики. Тому воно в цілости, за винятком лише дуже нечисленних елементів селянства, що полюють лише на державні допомоги, було і буде проти більшовицької системи.

В столиці Моравії.

Брно на Моравії, 10. II. 1929.

III.

Раса нових людей? Либонь так, бо цей другий і третій із наших тутешніх молодих людей заявляв мені в розмові, що не зважаючи на кілька років тутешньої високошкільної науки, на Шпільберку не був і його жахливих казаматів не бачив. Чому? Цеж як не як — цікаве історичне минуле, iнше, що тісно зрослося з певним культурним, політичним і просто таки людським психічним краєвидом. Відповідь зазвичай бував одна: „Та бачите, нема коли. Шпільберк не втече, побачу колись іншим разом". Істотно-ж для тих річей наші люди не виявляють тут найменшого інтересу. Цілковита відсутність змислу. Весь їх змисл та інтерес скупчується на чомусь іншому.

Я чув розмови поміж тутешніми українськими студентами, приватно, на мензі чи в каварні, і признаюся з радістю, що такі розмови на українській еміграції рідко коли можна почути. Раз двох „стиналося" за проблему регіональної чи центральної електрифікації України, річево підкріплюючи дебату технічною і числовою, наскрізь спеціялізованою арґументацією. Один з них комбінує можливости провести при співпраці з нашим „Сільським Господарем" широко закроєну організацію, монополізацію й українізацію купна і збуту сільсько-господарських машин. Знова ж таки і в цьому випадку дуже холодний, до чиста чеський комерційний підхід до справи. А далі: фабрика консерв, центральна українська ветеринарійна клініка у Львові, меліорації на Підкарпатті — і понад усім тим проблема для „кінчаючих": звідкіля добути інвестиційний капітал для тих всіх плянованих підприємств? І понад усе те „zkouski a statnicy" — отже ж проблема риґорозів, іспитів і шкільної абсольвенції.

По інформаціям тутешніх студентів академічна ситуація нашої брненської еміґрації виглядає більш-менш так: Із приблизного числа 200 українських студентів училося: на ветеринарії — 45, скінчило 30, кінчає ще 15; агрономи: вчилося 30, скінчило 20, кінчає 8—9; права: вчилося 4, скінчили всі 4; медицина: вчилося 25 і всі скінчили

Свято Духовної Семинарії.

Слово Високопреосвященого о. митрополита Андрея Шептицького при посвяченні молитвенниці.

Від Редакції: Заснована на підставі важних стенографічних записок промова Високопреосв. о. Митрополита може в деяких місцях не надто точна, але весь хід думок переданий у ній вірно. Поміщується вона аж тепер тому, що є своєрідним доповненням промови о. ректора д-ра Сліпого.

Коли хочу сказати кілька слів, то не на те, Отче Ректор, щоби Вашу промову доповнити, а з іншої причини. Ви представили значіння церковного мистецтва і християнських символів так, що до того я не мав би нічого додати. Але мені здається, що мушу за Вас і за себе відповісти на одно питання, яке запрошені Достойні Гості мали би право поставити, — на питання, яке їм природно мусить насуватися по вислуханні Вашої промови. Відповім на нього за Вас і за себе. Бо думаю, що в нас одна у тій справі гадка: а в практиці на те питання ми можемо і мусимо разом відповісти, маючи в Дух. Семинарії одну і ту саму працю та будучи у тій праці зовсім солідарними. А питання, яке Достойні Гості могли би поставити ось таке: Чи та молитвенниця з її іконостасом у візантійсько-старо-українськім стилю і з її символами є також символом? Чи є вона образом виховання, яке у тій Семинарії даємо нашій духовній молоді? Преґарний мистецький твір старого так ціненого мистця, повний містики і символіки веде душу у якісь глибини, що недоступні буденному реалізмові життя. Чи таким самим є виховання, яке у тій семинарії а у тій Богословській Академії дістають діти нашого народу, що бажають посвятитися духовному званню? Чи їх впроваджуєте також у глибини містицизму і символізму віддаленого від потреб, вимогів і законів щоденного життя?

Таке питання мусять поставити Достойні Гості та мають право на відповідь з нашої сторони. А відповісти на нього є нашим обовязком. І саме тому я хочу відповісти.

З містицизму і символізму архаїчного мистецтва, яке проповідуємо у теорії і яке проповідує та молитвенниця — правильно можуть думати про такий самий характер виховання у семинарії. Їх думка буде остільки правильною, що в мистецтві як і в житті люди бувають все односторонні, бо всесторонніх стилів нема. Ні у мистецтві, ні в житті нема стилю, який лучив би символізм і містицизм з реалізмом; між тими двома стилями є пропасти, що не дадуться засипати. Вони для себе зовсім суперечні. А й життя має свій стиль і своє мистецтво. І хоч стиль життя не все буває чистим, а частіше буває еклектизмом : якоюсь мішаниною кількох, не все дібраних стилів, — то всеж стиль, у якому хто жиє, буває односторонній і мусить таким бути, бо односторонньою є й ограничена та тісна людська природа. Життєвий романтик наприклад не цінить клясицизму і легковажить його, а про реальні сторони життя має також романтичні поняття. Кількож у нас таких романтиків?! Знана річ, що глибока вченість виключає часто змисл практичного життя; напр. учений-математик не вмів зі своєю кухаркою зробити рахунку з того, що вона видала на торзі. З природи односторонні правильно приписуємо односторонність і нашим ближнім. Тому я не дивувався б, якщо запрошені Вами Гості, видячи той мистецький напрям, повний містицизму і символіки будуть думати, що в такім самім напрямі виховуємо питомців; що любов старинности і візантійський стиль та символіка перших віків християнства й архаїчні ікони, що все те виключає у вихованні питомців всякий змисл до реальних потреб життя. Так, як ті з Достойних Гостей, яких Ви, Отче Ректор, запросили на обід, колиб очікували потрав, приправлених у візантійському стилю без огляду на потреби і смак теперішности.

Тож мої Панство, так не є.

У вихованні питомців Семинарія углядняє не лише всі вимоги й потреби життя, але й приготовляє питомців до практичного життя та старається з них виробити людей, що відчують кожний біль, кожну потребу свого народу й у всім до них зуміють приноровитися. І ось у моїй відповіди буду старатися пояснити, яким способом і через що звичайну у всіх людських постановах односторонність зміємо оминути; архаїзм і візантійство злучити з теперішніми потребами, з реалізмом та з поступом.

У мистецтві ми не признаємо реалізму. По нашому він повинен бути виключений передовсім зі всякого церковного мистецтва; не повинен ніколи переступити порога святині. Релігійне мистецтво, релігійне малярство має передовсім ту ціль, щоби якимись змислам приступними засобами представити те, що змислам вже не є приступне; прокладати дорогу до надприродного світа, давати душам щось не з цеї землі, підносити їх до відчування неприступного світла, впроваджувати їх у глибину молитви, містики, бо молитва і містика в суті річи одне, учити їх молитися, звертати їх ум до вічности, одним словом релігійне мистецтво має служити релігії. Бо вона має надприродну ціль і містичну глибінь, котрої око не може зміряти. Тому-то й не признаємо реалізму в мистецтві релігійному, бо реалізм в мистецтві виключає все, що надприродне, все, що поза сим світом, не уявляє того, чого око не може видіти й тим самим визнає цілковиту свою неміч до висказання того, чого ми від релігійного мистецтва вимагаємо. А у тім звороті до візантійського мистецтва і символізму ми не так чужі новому цілому напрямові мистецької думки, навіть там, де не йде про релігійне мистецтво. Давно вже минули ті часи, де ідеалом маляря було якнайвірніше відтворювання природи. В міру того, як щораз совершенніші фотографічні апарати почали відтворювати природу з такою вірністю, що їм людське око і людська рука не могла дорівнати — артисти чимраз наглядніше зачали розуміти, що їх ціль сягає понад природу й поза природу, що невільниче віддавання природи, реалізм, буде й при знаменитім мистецтві чимсь плитким і марним; звідси напрям шукати у відтворюванні приро-

або є на найвищих семестрах і в цьому році кін-
чають. Ще найбільш некорисно виглядає справа
з техніками. Вчилося спершу щось 60 осіб, скл-
чило 22—25, решта (35) тяжко кінчить. Богато
либонь взагалі не скінчить, бо чехи скоро залиті-
дують допомогу. Крім цього яких 30 українських
ґімназ. абітурієнтів покінчило в перших роках е-
міґрації т. зв. „текстильку“, отже 1- або 2-р'чні
текстильно-технічні курси. На курсах вишколено
їх на фахових текстильних урядовців-майстрів і
проф. робітників. Більшість з них найшла добре
платні місця в самій таки Чехії.

Квалітативно стоїть наш бриенський інтелі-
ґентський доріст, на мою думку, вище від всього
нашого доросту на еміґрації. Тутешні люди бога-
то й інтенсивно вчаться. Це може тому, що Брно
лежить оподалік від широкої української еміґра-
ційної дороги по лінії Варшава-Берлін-Париж.
Це й обусловило спокійність науки. Тому тут ви і-
що повне втягнення наших людей в ритм брнен-
ського дуже зрівноваженого, автохтонного життя,
а передовсім нема тут еміґраційного взаїмного
партійно-політичного розладдя і гризні. Наслід-
ком цього всеньке українське студентське життя
концентрується, як йому й слід — у школі. Біль-
шість із кінчаючих вертає до Галичини. Богато
находить фахову роботу в краєвій кооперації. В
тому відношенні Брно представляється надспо-
вано корисно.

IV.

Але... Не обходиться навіть в такій спокійній
заві, як Брно, без цього нашого „але“. Це „але“
є політичне. Коли й не видно тут надто гострого
партійно-політичного розятрення, то „діференціа-
ція по лінії ідеольоґічній“ — є. І ще й яка! Про-
шу собі представити 70 молодих українських лю-
дей в такій „політичній“ ситуації: Рахуючи з пра-
ва до ліва, бачимо в Брні: з гетьманців, Украї-
ську Громаду (націоналісти, 42 чл.), Українську
Студентську Спілку (соціялісти, 10—12 чл.), У-
країнську Селянську Спілку (ес-ери). Далі йдуть:
„громадяни УСРР“, з чого є 5—6 „стопроцента-
вих“ комуністів, а решта „зміновіховці“. Разом з
тим існує ще „потенціяльна“ група УНР, „по-
тенціяльна“ тому, що вона істнуюча, але органі-
заційно не оформлена. А далі т. зв. „ухили“ В
самій тутешній есерівщині, отже в Українській
Селянській Спілці (щось 12—15 чл.), є їх аж три,
а саме: „ґрупа“ Шаповалівсько-Черновська, „іде-
ольоґічно“ обєднана на „позиціях“ празької „Со
ціялістіческой Ліґі Новаґо Востока“; далі йде
„ґрупа“ Шрамченка-Коберського, що „тендує“ в
бік галицьких радикалів, а поміж тими обома ґру-
пами тиниться раз в цей, раз в той бік ще й „ґруп-
ка“ правих ес-ерів, що „орієнтується“ — на себе.
Але цьому ще далеко не кінець. В соціялістичній
Українській Студентській Спілці поборюють се-

бе знову таки три течії: ес-ери, ес-деки і соція-
лісти-народники. В добавок до всього того в табо-
рі брненських „лівих“, або „студентської демо-
кратії“, тиняється якась містично-ідеольоґічна
„Шевченківка“, якої партійної приналежности й
ніяк не вмів устійнити. „Партійно-політична“
флюктуація в таборі тутешніх „лівих“ є просто
безпримірна і властиво ніхто з тутешніх „лівих“
докладно не знає, длячого, куди і чому належить.

Найбільше сціпленою і здисциплінованою й
обєктивно найбільш роботоздатною є націоналіс-
тична Українська Громада. Зросла за 2 роки з 12
на 42 членів і то — силами симпатиків гетьман-
ства, особливож серед галичан. На брненському
ґрунті, в тій експериментальній клітині закордон-
ного українства, ще раз потверджується старе
врештою спостереження, що гетьманство, занад-
то застигле в своїй ідеольоґічній та організацій-
ній схемі, відпихає від себе молодий доріст через
те, що звязує молоді свободу індивідуального
виявлення.

Одначе „партійна“ ґротеска в брненській у-
країнській кольонії не перешкаджає цьому ні кри-
хітки, що „гетьманці“ сходяться при всякій на-
годі з „есерами“ і т. д., влаштовують дружно і
спільно всі релігійні й національні свята і жи-
вуть в найкращих товариських взаєминах. Речі,
незнані ні в Берліні, ні в Празі, ні в Парижі. Мо-
жна з повним оправданням сказати, що життя на-
шої брненської кольонії є експериментальною клі-
тиною, в якій в малому можна прослідкувати на-
ше політичне, особливож партійне минуле — і
теж до певної міри політичне будуче. Це останнє
остільки, що тут, в малих розмірах, політикан-
ство і партійництво уступають перед продуктив-
ною роботою буденности далеко на задній плян
і вся тутешня партійність є що-лиш тільки ремі-
нісценціями, атавізмом, нанесеним з минулого. В
тутешнім „партійнім“ хаосі йде переоцінка мину-
лого — і коли вже дивитись політично, то буду-
чий розвиток зарисовується остільки, оскільки
орґанізований український націоналізм намага-
ється довести до акумуляції політичних сил, так-
само коштом орґанізаційно змертвілого гетьман-
ства, як теж коштом цілком розбитих і розпоро-
шених „лівих“.

Зенон Пеленський.

Зїзд Української Соціялістично-Радикальної Партії.

Ще в днях 2. і 3. лютого ц. м. відбувся
у Львові (XXXI конґрес) Української Соція-
лістично- Радикальної Партії. Орґан партії
„Громадський Голос“ (ч. 6) подає, що взяло в
ньому участь 211 делеґатів і 33 гостей. На
зїзді було заступлених 26 повітових організа-
цій. Проводили зїздом сен. д-р Макух, д-р
Новодворський, А. Нивинський (Рівне), Бод-
нарчук Василь і Гринчишин Гриць. Секрета
рювали О. Павлів і Маланчук Остап.

Першого дня нарад виголошували рефе-
рати М. Матчак (про політичне положення і
політику УСРП), О. Навроцький (про діяль-
ність Голови. Управи і Секретаріяту УСРП)
і пос. д-р Л. Бачинський (про діяльність ради-
кальних послів). Другого дня промовляли д-р
К. Коберський (про господарське положення
українського народу та про завдання госпо-
дарської політики), інж. Б. Білинський (про
суспільну аґрономію), д-р М. Стахів (про зав-
дання українського професійного руху). Пав-
лів О. про культурно-освітні справи).

До нової Головної Управи партії вибра-
ні: пос. д-р Лев Бачинський (головою), С.
Жук і О. Навроцький (заступниками голови),
д-р Матвій Стахів (секретарем), д-р І. Ново-
дворський, Іванна Блажкевич, д-р Вол. Лисий,
В. Боднарчук, інж. Богдан Білинський, д-р Ст.
Ріпецький, д-р Вол. Кіцула, Гриць Дувірак,
Мик. Комишук, М. Нагорняк, Мих. Горбовий,
Мик. Репен, Андр. Гривняк, В. Домашевський,
О. Маланчук, Мих. Матчак, О. Коберський,
Іщук, О. Павлів, Микола Цюкендя, Ант. Ни-
винський, Степан Семенюк, Ів. Романюк, Сем.
Солонина, Мик. Вакулович.

Маємо надію, що про цей зїзд та про йо-
го постанови матимемо нагоду ще писати на
сторінках нашого орґану.

По широкому світі.

Німецька рада міністрів розбирала питан-
ня: чи дати візу Троцькому чи ні. Частина
членів кабінету була тої думки, що його при-
їзд до Німеччини може причинитись до роз-
кладу комуністичної партії, інші радили бути
оберpredжним. Рішення досі нема.

Помер бей Тунісу в 71 р. життя. Цере-
монія передачі влади його наслідникові відбу-
деться негайно.

У Катовицях арештували був. нім. шлеськ-
кого посла Уліцка за те, що ховав у себе де-
зертира.

У Женеві збереться 27-го ц. м. міжна-
родня конференція у справах вуглевого про-
мислу, в якій візьме участь кільканайцять дер-
жав і знавці відпоручники робітничих союзів.

метафізики, ліній, абстракцій глибини, таємниці
того, що є поза й понад буденним життям. Річ яс-
на, що той напрям находить у нас християн силь-
ніший і глибший відгомін як у когонебудь іншого.

В часах панування реалістичних шкіл мис-
тецтва ми під суґґестією того світового напряму
були вже майже зголилися на те, що нам малярі
малювали святих, в яких ми не спостерігали ні-
чогісінько з того, що називаємо святістю і ми вже
не гіршилися тим, коли у церкві виділи святого
на подобу чоловіка, якого щодня ми могли стрі-
чати на вулиці з циґаром в устах і в циліндрі.
Коли і світські, стоячі поза церквою, артисти ста-
ли нам говорити про те, що є понад і поза приро-
дою, ми собі і нашим малярам сказали: „досить!
— це не образ святого, що нам даєш, — ми вима-
гаємо, щоби в образі святого переважаючим ха-
рактером і типом була святість. Ми стали вимага-
ти, щоби той образ приносив нам щось зпоза гро-
бу, щось з вічности, щось з неба, щось з тої гли-
бини, за якою серце тужить, хоч око її не бачить.
І ми тоді віднайшли стару ікону, поломану, по-
биту, часом вже засуджену на спалення. Вона
промовила до наших душ бесідою, якої ми від но-
вочасних мистців не чули. Ми научилися розріж-
нити між тим, що могло бути рисунковим блудом,
невлучною технікою сільського маляра, що сам
з землі і листя тер собі краски і живою ще зна-
менитою, пречудною та прецінною традицією то-
го, що наші батьки любили, що подивляли і в чім
любувалися. Аналізуючи твори тих неграмотних
сільських іконописців ми знаходили у них нераз
такі могутні прикмети великих мистців, що в на-
ших очах чимраз більше бліднули і прославлені
твори великих артистів, заражених реалізмом.
Таким чином ми знайшли великих ґеніяльних,
хоч безіменних і неграмотних мистців, котрих
твори відповідали потребам релігійного малярт-
ства до тої міри, що ми собі сказали: „ми досі на
блудній дорозі! Ось учителі, які нам допоможуть
знайти те, чого нам потреба“. Коли говорю „ми“,
то очевидно не про себе і мені по думкам найближ-
чих, а про загальний і чимраз загальніший на-
прям який обіймає мало не всіх думаючих і в
мистецтві любуючихся людей. До досвіду на мис-
тецькім полі прилучився досвід, так сказати, су-
спільний. Усе християнство стоїть на переданні.
На переданні опирає цілий поступ і з передання
черпає життєву силу на будуче. Тому — природ-
на річ — ми всі християни є людьми, що передан-
ня високо цінять. Сама Христова доктрина, що
представляє письмо святе і устне передання як
джерела неомильної правди, витворює природно
в наших очах пошану до всього, що передане; оче-
видно розріжняємо доктринальне передання ві-
ри, подаване нам Церквою від усіх інших пере-
дань, що їх предметом не є доктрина, але коли в
одному напрямку чоловік научиться завсіди ог-
лядатись на те, що батьками передане, шукає ми-
моволі передання і в річах, сказати би людських.
В добах інтензивної творчости й поступу люди
задивлені в майбутнє наражені часом на те, що
забувають зовсім на минувшість. В таких добах
традиція слабне, блідне, часом навіть її зовсім
легковажиться, а часом і забувається. Ми пережи-
ли таку добу відносно до цілого церковного мис-
тецтва, хоч вона, на жаль і не була добою великої
мистецької творчости. Ми таку добу пережили й
в численних інших напрямах релігійного й народ-
нього життя, хоч та доба не була й у тих напря-
мах творчою. А може й тому не була творчою, бо
надто зірвала з переданням, а може бути тому,
що люди хоч з як найліпшою волею беруться до
діла й хоч з як великою енерґією йдуть вперед,
коли не оглядаються на те, що було зроблене пе-
ред ними й все наново зачинають від себе, може
якраз тому вони неспосібні до творчих діл. До-
сить, що з численних оглядів наше покоління від-
чуває потребу живого звязку з живим ще пере-
даним батьків. І той напрям знов каже нам з
любовю зберігати всі памятники минувшини й у
всім тім, що святого й доброго в переданні бать-
ків, видіти завдаток життя й тріпкости на будуче.
А коли часом стрічаються люди, які все, що ста-
ровинне й передане батьками звуть згірдливо
мертвеччиною, — то о диво! — є й такий стиль,
лише не знати, яким іменем його назвати — стиль
для якого все, що минуло мертве. Нам видається
навпаки, що й порохи у гробах батьків не є мер-
тві, коли нам дають науку й напрям і завдаток
будучого життя.

Так то у вихованні питомців твердо тримай-
моcя напряму, що ось у тій каплиці находить свій
символ. Але той напрям то не напрям оболтности
для всего, чим є життя. Наш візантинізм, наш ар-
хаїзм не є односторонний, а це не завдячуємо со-
бі, а Церкві, що є нашою учителькою й провідни-
цею. Чоловік з природи односторонний, але Цер-
ква — це твір не людей, а Христа Бога. Вона о-
біймає цілу природу людську і цілу Божу приро-
ду; Вона обіймає і небо й землю й так учить усім
для всіх ставати, щоби не було одної хоч як ма-
лої сторони людського життя, до якого Церква
не учила приноровлятися, — над яким не учи-
лаб працювати, якої не учила би обнимати широ-
кою всесвітньою християнською любовю. А ми ли-
ше покликані науки Церкви передавати молоді,
що у тій семинарії й у тій богословській Академії
виховується. Кожний людський стиль і односто-
ронний, як хочете є одностороннім і той наш ві-
зантійський стиль у каплиці — але праця Цер-
кви і стиль тої праці є синтезою усього, що гарне,
благородне, вэнесле і святе й коли у мистецтві
держимося того одностороннього стилю, то у цер-
ковній праці виховання питомців ми прямуємо
до того вселюдського ідеалу і по можности — а з
кождим з них тих молодих як з братьми говори-
мо і як з братьми порозуміваємося й у душу кож-
дого з них ми радіб вщіпити то почуття реально-
го життя, що у любови ближнього, у любови сво-
го народу обіймає кожду найменшу потребу кож-
ного найменшого брата й не залишить одної сльо-
зи, якої не стерла би й одного болю, якого би не
відчула й не поділила, ані одної потреби, якої би
не старалася заспокоїти й ані одної каплі крови,
якоїб не старалася змити бодай сльозами серця.

Ось такий то стиль обіймаючий всі слабости
й усі нужди людської природи, який ми хотіли би
передати вихованкам тої Семинарії.

В безконечній черзі...

Нова розправа проти Василя Атаманчука й Івана Вербицького перед судом присяглих.

ТРИНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

В четвер, 14. лютого ц. р. промовляли оборонці. На салі дуже багато публики.

На початку розправи ще раз забрав слово прок. Ланевський і старався збити і піддати в сумнів зізнання св. Арецли, який критичного вечора бачив двох молодих людей на вул. Тарновського і то безпосередно по убистві кур. Собінського, але вони не були цілком подібні до обох обвинувачених ні ростом ні виглядом лиця. Прокуратор старається пояснити це так, що ті люди були помічниками вбийників.

Опісля промовляв обор. д-р Шухевич і виказував у своїй промові невинність обв. Атаманчука. Далі почав промовляти обор. д-р Старосольський, але не скінчив ще нині своєї промови. Завтра, в пятницю 15. II. ц. м. скінчить свою промову обор. д-р Старосольський, по чім наступить резюме предсідника і присуд на обох обвинувачених. Промови оборонців подамо в слідуючих числах „Діла".

ЧОТИРНАЦЯТИЙ ДЕНЬ РОЗПРАВИ.

Присуд.

Іван Вербицький засуджений на кару смерти, Василь Атаманчук на 10 літ тяжкої тюрми!

В пятницю 15. лютого ц. р. закінчилася розправа поданим вгорі присудом. На салі було повнісько людей. Рідня засудженого на смерть Ів. Вербицького приняла цей присуд голосним риданням.

Хід розправи такий: Обор. д-р Старосольський закінчив свою знамениту промову в год. 11-ій.

Опісля по двогодинним резюме предсідника удалися присяглі судді на нараду. По 1-годинній нараді проголосив голова лави присяглих суддів, проф. унів. Ганшинець, такі відповіди на поставлені питання:

I. Чи винен обв. Василь Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові в намірі позбавити життя кур. Станислава Собінського, віддавши стріл з остро набитого револьверу з заду, себто в підступний спосіб, ділав проти кур. Собінського так, що наслідком того прийшла смерть куратора — 1 так, 11 ні.

II. Чи винен обв. Іван Вербицький, що . . . (далі те саме) — 9 так, 3 ні.

II. Чи винен обв. Василь Атаманчук, що в дні 19. X. 1926 у Львові справді не приложив безпосередньо рук до вбивства кур. Собінського, але будучи в порозумінні з безпосереднім справником товаришив йому на місце злочину, свідомо йому помагав, тому причинився до того, що безпосередній убийник куратора Собінського поступив у підступний спосіб так, що з цього прийшла смерть куратора — 11 так, 1 ні.

Четверте питання тимсамим відпало.

Після того впроваджено на салю обох обвинувачених, які зі спокоем вислухали вердикт лави присяглих.

Піднявся прокуратор і домагався покарати обв. Вербицького по думці § 134 і 136 к. з., а обв. Атаманчука по думці § 5 і 137 к. з. Оборонці зріклися голосу.

Предсідник по нараді трибуналу проголосив в 4-ій год. такий присуд:

1. Обв. Івана Вербицького засуджено по думці §§ 58 ц, 59 б, 67, 134, 135, 136, 197 і 199 на кару смерти через повішення.

2. Обв. Василя Атаманчука засуджено по думці §§ 5, 58 ц, 59 б, 134, 135, 137 на 10 (десять) років тяжкої тюрми з вчисленням слідчого арешту. Крім цього поносять ще оба засуджені кошти процесу.

Оборонці зголосили зажалення неважности, до чого прилучилися оба засуджені.

Після того випроваджено обох засуджених зі салі під сильним конвоєм поліції. Публика розходилася ціла під вражінням того присуду. Значна частина — це очевидно публика польська — з нетаєним вдоволенням.

Загальні Збори „Сільського Господаря" не відбулися.

Львів, 15. лютого 1929.

Заповіджені на день 14. лютого Загальні Збори „Сільського Господаря" не відбулися наслідком комунікаційних перешкод.

Заповіджені на день 16. ц. м. Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив правдоподібно теж не відбудуться, бо сьогодні не прийшов до Львова ні один поїзд.

Ганебний документ.

Протест „русских обществ" проти нашої національної назви.

Всі 10 „русских обществ" у Львові, в яких деякі не проявляють взагалі ніякої діяльности і в яких засідають одні і ті самі люди, видали летючку-протест проти внесення Українського Клюбу у варшавському соймі в справі введення законодатним шляхом назви „український" замісць „руський" (русинський). Протест цей, виданий у польській мові (мабуть для вжитку польських послів і взагалі для вжитку польського політичного світа), покликується на найдавніші торговельні договори старої Руси з Византією, на „Слово о полку Ігоревім", на т. зв. „руську трійцю" в Галичині (Шашкевича, Головацького і Вагилевича), на папські булли, на польські державні декрети і польських хроністів та істориків від найдавніших часів, на практику в б. австро-угорській монархії, а навіть на М. Грушевського і Л. Цегельського, які признавали, що в Галичині назви „русин" і „руський" уживаються побіч назв: українець і український, які то слова означають одно і те саме.

Щодо назв: Україна, українець, український то автори протесту твердять, що ці назви введено в Польщі щойно в другій половині XVI. ст. (після Люблинської Унії), і то в значінні чисто географічнім. А кінчиться цей протест такою пречистою „арґументацією": „Своє ширше розповсюднення осягнула назва „Україна", „український" щойно в часі світової війни, коли то з одної сторони наслідком революції в Росії повстала на основі берестейського миру „Велика Україна", а з другої по упадку Австро-Угорщини проголошено на землях Галичини для 1. XI. 1918 р. „Західну Україну". Таким типом давній географічний термін в останніх часах стався політичним, а не національним".

З уваги на те „русско-народні общества" у Львові просять залишити на означення „малоруського" населення в межах польської держави офіціяльні назви „Русь" і „руський", а терміну „український" уживати виключно в політичному значінні — на означення тої політичної партії, яка поставила собі за головну мету утворити „Самостійну Соборну Україну" від Карпат і Сяну до Кавказу і Дону...

Це нікчемне закінчення, що говорить само собою про моральну вартість авторів летючки, є гідним завершенням цілого того „протесту". А підписали цей ганебний документ такі установи: Ставропигійський Інститут, Общество Русских Дам, Краєвий Союз Кооператив „Дністросян", Русскій Пріют, Защита Земли, Галицко-Русская Матица, Общество Русских Студентов „Друг", Общество ім. М. Качковского, Русское Касино і Русскій Ревізійний Союз. — Запамятаймо це собі!

В березні надзвичайна сесія сойму.

Справа ревізії конституції.

В посольських колах зачувати, що бюджетова сесія сойму буде замкнена після полагоди бюджету законодатними установами. Буде це мабуть у перших днях березня. Справа ревізії конституції буде розглядана на надзв. соймовій сесії, що збереться в другій половині березня.

—o—

Польща бажає ґарантійного договору з Німеччиною.

Телеграма мін. Залеського в звязи з меморіялом ген. Ґренера.

У звязи з довірочним меморіялом міністра райхсвери ген. Гренера, який недавно був поміщений в „Ревю оф Ревюз", польський міністр закорд. справ Залеський вислав телеграму до редактора згаданого часопису. Мін. Залеський впевняє, що Польща не має ніяких агресивних плянів у відношенні до Німеччини, бажає лише економічно та культурно розвиватися. Польща бажає вдержати і консолідувати свій теперішній територіяльний стан. Щоби усунути всякі підозріння про агресивність Польщі, мін. Залеський впевняє, що польський уряд готов заключити з Німеччиною договір про взаїмну ґарантію територіяльної незайманости обох держав.

—o—

Як зареаґував марш. Дашинський на промову марш. Шиманського.

На чаю, уладженім марш. сенату Шиманським, марш. сойму Дашинський щоправда був, але весь час демонстраційно розмовляв лише з дир. сойм. канцелярії Поморським. Марш. сенату на чаю впевняв іще раз, що своєю промовою не хотів нікого обидити, бо поважає сенат і сойм, але мусів сказати, що відчуває та думає. Промова марш. Шиманського відібється і в соймі, бо посли польської лівиці зголосять інтерпеляції проти промови марш. сенату, а головно проти уступу, в якім він обидив сойм.

—o—

За поставлення мін. Чеховича перед держ. трибунал.

Доля внесення „Визволення" в справі потягнення мін. скарбу Чеховича до конст. відповідальности за переступлення бюджету — ще нерішена. Віцемарш. сойму пос. Возніцький, що є головою клюбу „Визволення" впевнив журналістів, що таке внесення поставить у соймі в найближчий вівторок. Таке внесення вимагає сто підписів. Колиб з причини комунікаційних труднощів „Визволене" не могло зібрати цих підписів серед польської лівиці, то звернеться за ними до інших клюбів, м. і. і до нац. меншостей. Треба зазначити, що і в самім „Визволенню" нема одноdушности в справі внесення пос. Возніцького.

—o—

Новий львівський заступник воєводи.

Заступник урядового комісаря м. Варшави звільнений зі свого становища і буде іменований львівським віцевоєводою. Теперішній львівський віцевоєвода Грондзевич займе таке саме становище в Познані.

—o—

Всі школи зачинені аж до відкликання.

З днем 15. лютого кураторія шк. львівського округа зарядила зачинити всі школи аж до відкликання. Є це в звязи з недостачею вугілля й дров.

—o—

Здержання залізничого руху.

Дирекція залізниць у Львові повідомляє, що з причини нової сніговиці здержано аж до відкликання заг. рух поїздів на шляху Львів-Рава Руська, Львів-Підгайці (за виїмкою підміських поїздів Львів-Личаків-Винники) та товаровий рух на шляху Львів-Лавочне. Дальше здержаний рух поїздів аж до відкликання на шляху Львів-Самбір (лінії Львів-Сянки) і на відтинку Янів-Яворів (лінії Львів-Яворів). Заг. рух здержано теж аж до відкликання на шляху Камяниця Вол.-Кремянець і на шляху Озеряни-Мізоч.

—o—

Залізниці мають 50 міл. шкід.

Мін-ство комунікації обрахувало провізорично втрати, які потерпіли залізниці у Польщі наслідком останніх морозів. Шкід тих є на 50 міліонів зол. І так 4 міл. денно втрат мали залізничі каси, тому, що товарові транспорти не доходили в пору. За десять днів дає це 40 міл. зол. Десять міл. зол. виносять шкоди у залізничім таборі. Найбільше потерпіли наслідком морозів паровози.

—o—

СРСР ратифікував протокол.

Президія центр. вик. комітету СРСР ратифікувала протокол у справі передречинцевої обовязуючої сили Кельоґового пакту, який в Москві 9. лютого підписали СРСР, Польща, Румунія, Естонія і Латвія.

—o—

Троцький вязнем консуляту СРСР у Царгороді?

Віденські часописи повідомляють, що Троцький під прибраним назвищем Зеіброва(?) приїхав до Царгороду з жінкою, сином і двома дочками. Його відставили до більшовицького консуляту. Там трактують Троцького як вязня. Заборонили йому комунікуватися з окруженням. Троцького відставлять до Ангори. „Н. Вр. Абендблят" пише, що Троцький взагалі не кидав Москви, а поїде до півд. Франції.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87 25—8·87 75, канадійський долар 8·81 00—8·82 00, чеська корона 0·26 33—0·26 50, австрійський шілінґ 1·25 00—1·25 50, румунська лея 0·05 00—0·05 50, французький франк 0·34 50—0·34 80, швайцарський франк 1·71 53—1·71 50, фунт штерлінґів 43·30 00—43·60 00, радянський червінець 17·50—18·50.

Золото. 20 корон 36·50 00—36·80 00, 20 франків 33·75 00—34·40 00, 20 німецьких марок 41·70 00—42·00 00, 10 російських рублів 46·50 00—47·00 00.

Срібло. Австрійська корона 0·68 00—0·69 00, 5 австрійських корон 3·50 00—3·60 00, австрійський флорен 1·70 00—1·80 00, російський рубель 2·95 00—3·05 00, копійки за рубель 1·48 00—1·52 00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 44·50—45·50, пшениця селянська 43·00—44·00, жито галицьке 31·50—32·25, ячмінь галицький броварняний 34·50—35·50, ячмінь на маківкий 28·00—29·00, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 29·00—30·00, кукурудза румунська 35·50—36·50, бараболя промислова 4·75—5·00, фасоля біла 105·00—130·00, фасоля кольорова 50·00—55·00, фасоля краса 65·00—75·00, горох віт-вікторія 51·00—55·50, горох польний 35·00—40·00, вика 32·75—33·75, мішанка паст. в зерні 40·00—00·00, вика 38·00—40·00, сіно солодке кравне прасоване 19·00—20·00, солома прасована 8·00—9·00, гречка 32·50.

Упосліджені.

Анкета, влаштована наприкінці минулого року „Новия Часов", дала вже сумні наслідки. Письменницька братія не вся відгукнулася. Чи не було причиною цього небажання ятрити болючу рану? Але й крізь видруковані рядки теж чимало просочилося цього болю. Сказане в анкеті доповнила й різко підчеркнула стаття В. Приходька: „До ювилею поета О. Олеся" („Діло" ч. 27 ц. р.).

Найпопулярніший, найбільш улюблений, так би сказати, наш поет сидить на своїх нових творах і жде видавця... Ні. Видавці його ждуть, але по свойому. Видати? З приємністю. А гонорар? Гм, у нас це того, не в практиці. Із нові твори славетного поета не друкуються. А в той час скільки аркушів вийшло з друку великої нісенітниці й макулятури? А чому? Бо автори цього сміття готові ще доплатити, щоби побачити своє імя надрукованим. Щож, не злий інтерес! І наші дрібненькі видавництва (яких є рішуче вже забагато), друкують, наводнюють ринок і відстрашують покупця. Візьміть хочаб театральну літературу: сотні назв, а ні одного мистецького твору. Словом, письменник — це корова, яка повинна шукати, хтоб її видоїв.

А продавці книжок, особливо американські та наші волинські? Вони теж чекають на новинки. Сидить собі в книгарні такий книгар і думає: „Твори „Х" все продав: добре було б, колиб хто ще видав — щонебудь з його нових творів. Чистий заробіток: продай, а обрахунок на тому світі!"

Таких видавців і книгарів витворив занадто „ідеалістичний" погляд українських письменників на свою працю. Мовляв, служення народові, рідній культурі, обовязкова жертва для загального добра й т. д.

Видавці й книгарі часто нарікають, що книжки не купують. Одначе макулятуру друкують і продають. Про книгарську справу требаб було більше сказати. Але про це іншим разом. Тут вистарчить зауважити, що товар треба вміти продавати. А наші книгарі цього не вміють.

Не на багато краще й доля наших журналістів. Видавці періодики так само дивляться на них, як і видавці книжок на письменників та поетів. Платити? Писати цеж громадський обовязок, кожний повинен, чим може, допомагати друкованому слову. Складач слухає це й тихцем сміється: він теж допомагає друкованому слову, але якому з наших журналістів снилося заробляти стільки, скільки заробляє добрий складач.

Нам кажуть: видання слабо розходиться, бідні. А чи не тому, що періодичні видання не мають добрих фахівців? Товар, випродукований кваліфікованим „спецом", завжди знаходить собі більший збут. Та й чи не бачимо, що часописи, які ведуться по фаховому, швидко знаходять собі більше поширення? Чи не тому такий малий наклад наших періодичних видань, що мають вони замало цих „спеців?" Особисто думаю, що власне тому.

Ми виробили собі фальшивий погляд на письменника й публіциста, не зараховуючи їх до таких самих професіоналів, як адвокат, лікар, ремісник і т. д. Для нього нема жадних норм, жадної уваги, чи він ситий чи голодний. Йому відмовляють навіть у моральному праві нагадувати, що він вмирає з голоду. Вирвиш — другий наївний буде! Винні в цьому й самі працьовники пера, які не створили дійсної професійної організації та не оцінюють себе так, принаймі, як службовики наших кооператив і підприємств.

Письменство й публіцистика є зеркалом розуму й серця суспільства даного часу, легітимацією на вхід у семю народів вільних, козирем у міжнародній грі. Чи можна порівняти значіння талановитого письменника та публіциста зі значінням також талановитого провінціонального лікаря чи адвоката? А порівняйте їхній добробут у нас!

Отже доки наші письменники, публіцисти й взагалі робітники пера будуть пасинками суспільства, доти в нас буде такий слабий рух на нашому книжковому та часописному ринкові.

Не можна тут ще раз не звернути уваги на страшний, ганебний, жорстокий визиск наших письменників, поетів і журналістів з боку наших братів — українських редакторів і видавців Америки. Передруковуються з дня на день не тільки наші статті, але й цілі повісти. Беруть книжку, що вийшла „в краю", й задруковують цілі ґазетні сторінки.

Це робиться в тій самій Америці, де так співчувають нам, жертвують на наші установи й т. д. Очевидно, там нема зрозуміння, в яких тяжких умовах живуть наші працьовники пера. Колиб у тих наших „бізнесівців" було хоч трошки уяви, вони зрозуміли би, що безплатно передруковуючи статті й письменницькі твори наших голодних працьовників пера, вони жорстоко підрізують пень нашої культури й громадської свідомости. І навпаки, колиб вони платили нашим голодним службовикам пера, якуб вони велику прислугу зробили цьому „старому краєві", про який так часто згадують.

В кожному разі наші громадські, культурно-освітні й наукові установи й т-ва повинні б виступити з колективним протестом проти безплатного передруковування статтей і письменницьких творів наших працьовників пера, а з другого боку й з просьбою до американських видавців — гонорувати цих працьовників і цим підтримати й підсилити розвиток нашого письменства й журналістики, що переживають такі тяжкі часи.

В. Островський.

Сім мілісенів українців у Польщі мусить дати для „Просвіти" в ювилейному її році сім мілісенів членів. Вклад лише два золоті,

---

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич**, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60. 1258 15-?

— **Зайняття „Діла".** Останнє 34. ч. „Діла" зайняло львівське гродське староство. До хвилі, коли це пишемо, не відомо, за що це число підпало конфіскаті.

— **Привіти для С. Стадникової** прийшли з нагоди її ювилейного свята в останній мент з Києва, який зберіг її у вдячній памяти. Можливе, що останні морози та заметіль спинять у дорозі неоден привіт висланий з наших міст.

— **Вугілля для Львова.** Воєвідський уряд комунікує, що 13. лютого для Львова прийшло понад тисячу тон вугілля. Воєвідський уряд впевняє, що кріза вже поборена та коли не буде непередбачених атмосферичних перешкод, достава вугілля для Львова постепенно вертатиме до нормального стану. Воєвідський уряд у порозумінні з магістратом і гродським староством видали розпорядок, щоби бодай половину транспортів вугілля розпродувати в детайлічних складах, покищо не більше, як квінтал на раз.

— **Дитина згоріла живцем.** При вул. Лазаря ч. 18. в домі прачки Шахтової занялася від кухні суконка дволітньої дочки її Марії. Коли сусіди розбили двері, дитина вже не жила.

— **Безплатні кухні й асигнати на дрова.** На доручення управи м. Львова уставлено польові кухні, в яких приготовлено для вбогого населення теплі страви, які роздають безплатно. Такі кухні є на пл. Краківській, з доїздом на пл. Теодора, друга на Ринку з доїздом на пл. св. Антонія, третя в околиці пл. Бема й Берестейської улиці. Мають урохомити ще більше кухонь. Управа міста поручила роздавати асигнати на безплатне вугілля з міських складів. Асигнати ці роздаватимуть убогому населенню опікуни вбогих.

— **Ріжні вістки.** Едісон подав до відома в день своїх уродин, що має для людства новий винахід: він винайшов росляну, якої сік заступає каучук. — У Берліні відповідав перед судом ошуканець Райнгарт Лєшер, що довершив 300 шахрайств усякого роду. — У швайцарськім місті

Ремюз серед гірського провалля відкрили припадково 13 людських кістяків; є це сліди або гуртка спортовців з 1850 р., що загинув у горах або табору циган. — „Цепелін", що вибирався при кінці місяця до Єгипту, відклав свою подорож на березень. — Америк. мільйонер Джон Лі Блек вибрався у воздушну подорож з Льондону до східної Африки, Індії та Китаю через Францію та Єгипет. — У Палермо вийшла замуж донька претендента на франц. престол князя Де Гвіз, княжна Франціушка, за грецького князя Христофора. — У Детройт напала на банк 18-літня дівчина; кинувши біля каси „сліпу бомбу", вхопила гроші та втікла. — Поспішний поїзд з Берліна зударився з експресом з Мюнхена; 1 убитий, 15 ранених. Експрес з Відня зударився з експресом швайцарським; 5 тяжко ранених, 5 лекше.

— **Грипа в Европі.** Епідемія ґрипи шириться по всій Европі. Великі морози імовірно причиняються до цього. У Парижі, де вона слаба, все таки десятки тисяч людей сидить у хаті. Бюджетна комісія парляменту перервала свої засідання, тому, що бракує в ній кількох членів разом з головою і головним референтом. У телефонній централі 10 проц. телефоністок не прийшло на службу. У Сен Жермені занедужав індорський магараджа з жінкою, що гостить там у замку. У Франкфурті ґрипа зросла до таких розмірів, що міська управа покликала до помочі лікарів з інших міст, а великі крамниці зачинені по причині масової ґрипи серед продавчиць. У Будапешті число недужих ґрипою подвоїлось. У Льондоні товариство обезпечень Льойд оголосило правила нового обезпечення від ґрипи на 3 місяці. Кожний, хто обезпечить себе від ґрипи премією 2 шілінґів і 6 пенсів діставатиме по 5 фунт. шт. тижнево, коли його недуга трівatime не довше 4 тижнів. Є це перша спроба обезпечень від недуги. Коли вона вдасться, Льойд поширить її і на інші недуги, що роблять людей непрацездатними.

— **Рамістам до відома.** З Берліна приходить звістка, що тамошній краєвий суд признав останню модну гру, поширену у всіх клюбах Европи зі швидкістю чарльстона, — „раммі" як азартну та недозволену. Прибиті грачі ждуть ще рішення вищої інстанції. Слово цієї Теміди не буде байдуже і для інших столиць. За ним може піти і Відень, де кожна каварня має свій клюб „рамістів", а за Віднем такі столиці як наша, що все таки ще має сякий-такий сентимент для наддунайського центру. Саме віденська преса підкреслює дивний факт, що досі ніодна влада не признала „рамі" азартною грою як напр. ферблю, зваживши, що в рамі сліпий випадок є усім. „Раммі" є символом сучасного нервового віку, в якому люди вірять найбільше сліпому випадкові і тому його популярність зрозуміла. Всі, що привязались за останній час до „джокера" і без нього не в силі жити, повинні вжити всіх заходів, щоби берлінський високий суд змінив свою думку в справі картяного азарту.

— **Роковини Лінкольна.** Спол. Держави святкували цими днями 120-літні роковини уродин одного із своїх великих діячів Абрагама Лінкольна, якого кожний знає бодай з долярових банкнотів. Лінкольн з рідні квакрів, з професії адвокат, великий оборонець поневолених рабів. Був у вашингтонському конґресі (парляменті). Вибраний двічі президентом Спол. Держав у рр. 1860 і 1864. Його перший вибір став причиною домашньої війни у південних стейтах. У 1865 р. його вбили підступно в театрі фанатики.

— **Жінка Крассіна пише спомини.** Вдова по радянськім амбасадорі Крассіні відмовилась вернутись до Росії і за це втратила державну пенсію. Тепер вона живе в Льондоні, кажуть, у досить поганих матеріяльних обставинах, тому, що „Полтбюро" взяло від Крассіна генеральне уповноваження на все його майно складене в чужин-

них банках. Тому жінка Крассіна рішила списати свої спомини і небавком вони вийдуть окремою книжкою в Льондоні. Одначе є мало виглядів, щоби ця книжка стала сензацією, бо Крассінова виїхала з Росії ще підчас війни, політикою ніколи не цікавилась і ледви, чи знала щонебудь про великі фінансові операції свого мужа. На кожний випадок із заповідженої нею книжки світ мало що довідається про складну та таємну психольогію Крассіна, що був зразковим буржуєм, а одночасно брав участь у соціяльній революції та дослужився такого великого становища при радянській владі.

— **Вигода в радянських кінах.** У радянських кінах подбали за публику, що нудьгує ждучи на сеанс, коли приходить занадто вчасно. Для дорослих в ріжних кінах Москви та Ленінграду влаштували читальні, шахові кімнати і столи для пінг-понга. В інших зорганізовані виставки картин. У московськім кіні „Антей" улаштували дітячу кімнату. Відвідувачі, приходячі до кіна, віддають своїх дітей на час сеансу під опіку педагогів, що дбають про розривку для них не менше як кіно для їхніх батьків.

— **Титули в Італії та Німеччині.** Урядовий журнал у Римі оголосив новий закон про родові титули італійців і чужинців, що живуть в Італії. Цей закон обмежує права користуватись шляхоцькими і іншими титулами, неперевіреними та випадковими (впр. титули признані папою у 1870 р. дозволені лише в деяких випадках італійською владою), а чужинцям дозволяє вживати закордонні титули, коли вони подадуть це до відома влади. Майже одночасно німецька конституція касує всі ордери та титули і забороняє їх надавати, з виїмком тих випадків, коли вони придбані підчас виконування якоїсь професії та діяльности. Тому, що Баварія ввела кілька літ тому у себе кілька титулів, загальнонімецький міністр внутрішніх справ подав до найвищого державного суду скаргу на уряд Баварії, що нарушує основи конституції.

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році її членом.

Дописи.

ЗНЕСІННЯ. (*З діяльности аматорського гуртка при чит. „Просвіти"*). Аматорський гурток при чит. „Просвіта" на Знесінні, який розвинаї дуже живу діяльність і майже кожної неділі дає амат. вистави, відограв у неділю 10. лютого 1929 р. „Безталанну", драму на 5 дій К. Карого. Сама вистава не грішила ні дуже солідною підготовкою ні щасливим підібранням осіб ні влучним розділенням роль і тому ефект випав пересічний. А проте годі не звернути уваги на гру Софії (п. Ірена Шкварківна, студ. фільос.). Її гра, рухи і міміка творили повну гармонію. Цілу гру її характеризувала безпосередня щирість так, що театральна злуда мусіла тут зникнути. Кожний з присутніх мусів переживати цілу траґедію разом з нещасливим життям Софії, яку зрадив чоловік Гнат за погляд карих очей і палкі поцілуйки Варки (п. Оля Лунівна). Інші аматорки грали свої ролі досить добре, хоч могли би ще краще (Варка, Ганна, старий батько Софії). Бажаємо цьому гуртові ще кращих успіхів, як їх має досі.

X.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива „Український Театр" під дир. Й. Стадника.

Субота 16-го, г. 7. веч. Ювилейна вистава в честь 25-літньої артист. праці С. Стадникової.

Неділя 17-го, г. 3 попол. „Ой не ходи Грицю", народній образ зі співами і танцями на 5 дій Старицького.

Неділя 17-го, г. 7.30 веч. „Орфей у пеклі", оперетка на 4 дії Офенбаха (7-ий раз).

Великий Міський Театр:

Субота 16-го, г. 3. попол. „Марія Стюарт" (для шкільної молоді).

Субота 16-го, г. 7.30 веч. „Борис Годунов", Мусорського (премієра).

Кіна.

„Аполльо": „Тайний курер".
„Лев": „Роман панни Опольської".
„Оаза": „Блакитні ночі".
„Палас": „Гробниця великого кохання".
„Фатаморгана": „Жінки на ховзькій дорозі".

Спішіться з висилкою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. Кирило Левицький, емеритований гр.-кат. парох юв.дкт, відзначений крил. відзнаками помер дня 13. лютого н. р. у Винниках коло Львова у 86. році життя а 60. році священства. Похорони відбудуть ся дня 16. лютого н. р. о 9. год. рано з парохіяльної церкви у Винниках. В. И. П.! 1458 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Комітету Пань відбудеться в неділю дня 17. лютого н. р. в салі Т-ва „Українська Бесіда" (вул. Рутовського ч. 22) о годині 5-ій пополудні відчит Д-ра Морачевського: Враження з подорожі по Стамбулі і Італії. 1—1

Загальний Збір Філії Т-ва „Просвіти" ім. Шевченка у Львові відбудеться дня 24-го лютого н. р. о год. 5-ій вечером в салі Української Бесіди „Народний Дім" при вул. Рутовського з таким порядком нарад 1) Вкриття Збору. 2) Відчитання протоколу з попереднього Загального Збору. 3) Звіт з діяльности Виділу. 4) Звіт провірної Комісії і внесення на уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 5) Вибір Виділу. 6) Вибір Відпоручників на Загальний Збір Мат. Товариства. 7) Внесення й запити. — При цьому пригадується, що повновласти на Загальний Збір члени можуть зголошуватися в канцелярії Т-ва „Просвіта", Ринок ч. 10. II. пов. 1457

На „Рідну Школу" зложили Вп.: Забавовий Гурток Тов. „Зоря" — Львів 15 зол. з нагоди вінчання тов. Івана Рудницького, вражеера товариства; на руки ВП. Д-ра Івана Ішанецького в Гарвані, Ч. С. Р., в кор. чеських ВП. Ц.-інж. Ярослав Дороги 70, Д-р Панько Лицевький 50, Д-р Василь Рендюк 50, Д-р Іван Ішанецький 50; радник Н. Сулу у Брні Ч. С. Р. 3 ам. дол. місто вінця на могилу бл. п. Д-ра Олександра Кузьковського, бул. редактора „Вістника державних законів" у Відні. — Усім ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 1460

Виказ жертв на фонд направи Українського Академічного Дому у Львові в золотих: Павликова Г., Львів 5, Татарський Т., Судова Вишня 5, о. Щербанюк Ів., Бучачвні 5, Гелине з Хиштівець 3·30, Литвин В., Тухолька 5, п. Иосифович, Хітар 1, А. Пристай 23, Вальнут Стреет, Гартфорт, Конн. 4 доляри, Ремснича Молодь з Борислава і Мразниці через Т-во „Просвіта" 100, Грибовецький Ф., Манин, пов. Дубно 8 (на харчівню) о. Гординський, Черницькі збірка підчас свят 30, Кук С., Старява к. Хирова, збірка в Громаді 17·40, Софія М. Львівська Лужки 12, Данилів Мих., Стрий 1, 13 студентів в Празі через п. Кваса Осипа 31·95, Лушпей Петро, Яблонів 1, Мазепова А., Гаєско 2, Моровик, Бабин ад Косів 10, Мороз Микола, Львів 5, рад. Онишкевич Марія, Львів 5, Радловський О., Львів 5, Вишневичова М., Стрий в 5, о. Логінський Иосиф, Стрілки нижний 5, Пелеський А., Лисятичі 5, Кудрицький Д., Самбір 10, Василюк Василь, Михалин, гром. Рожищі пов. Луцьк 3, Савків 1., Росільне 5, Сухоцький Ксеня, Маткові 2, Посільний М., Новиця 2, о. Карський Михайло Устрики дол. 3, о. Корнова Стефан, Либовня 5, Глинський М., Залішики 10, Василь Осоль, пов. Кремінецький Вотинь 2, Рудкова Н., Дубе 5, о. Мельник Антін, Сморже 10, Слободян Прокоп, Несторівці, Грек.-кат. церква Береги дол. 2, Вовк Денко, Гаї коло Львова 1, о. Чорнега Михайло, Студінка 2, о. Щуровський Михайло, Маркова 2, Білий П., Городини 5, Зубрицький П., Ішезуське 2·50, д-р Лебедович О., Мостиська коло Перемишля 20, о. Гуньовський М., Мазяни 1·50, Ковалева М., Конюхи 2, о. Онишкевич Степан, Купновичі 5, Купникова О., Ворохта 5, Голубик О., Горожанка 1·30, Абрагамовський М. О., Дубше 5, Слободяник Евдокія, Бучачвні 5, Кочержук Р., Черниця 5, Чолій М., Кадіш 3, Багдин Карло, Беатківці 3, Д-р Пушкар М., Ланьцут 9·50, Букатова И., Гринявія 1, о. Фиголь М., Шульганівці 3. — ВП. Жертводавцям щиру подяку складає Т-во Прихильників Освіти.

(Дальший виказ буде).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ВСЯКІ годинникарсько-ювелірські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львів Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1366 а) 37—?

ПОВІДОМЛЯЮ Ш. Т. Публику, що приймаю на ново роботи жіночих суконь від 20 зол. „Jolanda" Стрілецька 8. II. пов. 1 21 3—4

ПОСВЯТЯЛЬНИЙ ГИМН на мішаний хор, партитура з голосами 2 зол. „Торбан" Львів, вул. Оссолінських ч. 6. 1455 —5

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст вендр. шкірн. сечев. і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

452 **Пересвітлення рентґеном.** 10—2?

Впр. ОО. ПАРОХІВ, що удержують у своїх парохіях н е д . просить двох інвалідів УГА, що занимаються продажю дев'ятичних, щоби були ласкаві повідомити про реченець віси хоч тиждень наперед і тим способом дати змогу своїм дасам заробити на прожиток. Ласкаві відповіді: Л. Івон. Запитіє, в Підлісках вал. 3—3

Дентист Яків Насс

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.

Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й виривання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після найновішої системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. . Урядовцям і студентам значна знижка. 1459 Тел. 65 73. 1—5

:: СКЛО ::
ПОРЦЕЛЯНА
КРИШТАЛИ
поручає
НОВООТВОРЕНИЙ СКЛАД
ОЛЕКСАНДРА ОНИСЬКА
Львів, Галицька ч. 20.
885 (і гуртовий) 24—7

Ширіть наш часопис!

НЕРВОЛЬ
Хеміка д-ра ФРАНЦОЗА,
одинокий радикальний і випробований середник (натирання) на
РЕВМАТИЗМ
кольку з причини перестуди, на постріл, іскіяс і т. п.
Жадати в аптиках. Жадати в аптиках.
Вибір і головна продажа.
АПТИКА МІКОЛЯША
ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА ч. 1.
870 19—?

КОЛІНСЬКА ЦИКОРІЯ
і МІШАНКА
„КОЛІНКА"
Знак гоҗворовий
СТАР
„СТАР"
ФАБРИКА ДОМІШОК ДО КАВИ
СУДОВА ВИШНЯ
СП. АКЦ.
ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ!

ФОТОГРАФІЧНЕ Заведення Ю. Віншковського, Львів, Оссолінських ч. 6. 1984 6—10

ДОБРЕ ПЛАТНИЙ ЗАРОБІТОК дають Шоферські курси І. Гайтлінгера, Львів, вул. Зелена ч. 7. 1242 12-15

Спеціяліст з ділянки рільничих кооператив

міг змогу здобути дуже інтратне становисько. Рефлектується тільки на працьовиту силу, як також охочо працюючого, з небуденною інтелігенцією, добрим вихованням, бездоганною минувшиною, здібним до продажі. — Емеритовані урядники рільничих кооператив або особи з політично о світа мають першенство. — Ми готові добре винагородити за поручення нам відповідного кандидата. — Повна дискреція запевнена словом чести. Зух о писані зголошення з поданням знання мов, як також з подрібною життєписсю прямувати п. д. „Lebensstellung 8182" Rudolf Mosse, Wien I. Seilerstätte 2. 1388 1—3

На підкарпаттю нафтовім басейні
одинокий
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ БАНК
кооп. з відповідальністю уділами
БОРИСЛАВ
при вул. Панській, ч. 174.
Тел. 1—14.

Приймає вклади в золотих і в чужій валюті, опроцентовує по 10 і 9 річно, приймає інкаса векслі, уділяє пожички і виконує всякого рода банкові чинности на догідних услівях, за переняті зобовязання ручать власним майном (кажиця вартости 20.000 долярів) урядові години від 9—2 попол. кождого дня з виїмком неділі і українських свят.

Попирайте власну інституцію через обильні вкладки, добре забезпечені з ключем свій капітал у свої руки.

1361 1—2

ПЕНСІОНАТ п. Лукашевської в Косові повідомляє що приймає гостей на весняний сезон з днем 1. березня н. р. 1454 2—5

ПОШУКУЄТЬСЯ інструкторки до помочі в науці для двох дівчат, учащаючих до II. кл. клясичної гімназії. — Латина вимагана. — о. Ярослав Лучаківський, Мостище п. Калуш. 1453 2—3

ГОДИННИК ВАШ буде найлишне направлений у найбільшій годинникарській робітні пана Зельтенрайха Львів пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо ремарації присилати почтою — Старовинні дансьні годинники перероблюємо на рушн. 3 6 40-?